№ 79 აპრილი 17, სამშაბათი 1890 აპრილი 17, სამშაბათი № 79

გაზეთი ღირს

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	9	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაგვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: თბილისს რუდაქციას ყუკიანში, ავშლილს ქუჩა, თ. ვარანცოვის შვილის პირდაპირ, თვ. გრუზინსკის სახლებში. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადებათა სათავად-აზნაურთ ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1890 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1890

ივერია

გამოვა 1890 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ვინაც ჯსურს დაიკვეთოს გაზეთი ამ 1890 წლისათვის, მივმართოს:

ტფილისში: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვიძეგლს პირდაპარ, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა-შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარავასლის გალერეაში.

ტფილისის გარედ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის აღრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამისათვის აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო ფასეულის მეგულელ იქნება მარტო ამ ხელის-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვეთისთვის შესახსენებლის ფულს შიდასპარ რედაქციაში და ან „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

გამოვიდა და ისყიდება

მხოლოდ „წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში“

პატარა ქახი

ისტორიული ხუთ მოქმედებანი დრამა

აკაკი წერეთლისა

ფასი 50 კაპ.

სასწავლებელი და პანსიონი

სუ. მასარ. ჯოარჯიკიანი

(ქუთაისში)

ზაფხულშიაც მიიღებს შეგირდებს მასაამზადებლად გიმნაზიებისა, პროგიმნაზიებისა და სხვა სასწავლებლებისათვის. (10—8)

ქუთაისის თავად-აზნაურთ სადგილ-მამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტი საეოკულთოად აცხადებს, რომ, ბანკის წესდების მე-79 § თანახმად, წელიწადი მიერიგი საზოგადო კრება ბ ნ ბანკის საზოგადოების წევრთა ინიშნება ქ. ქუთაისს ბანკის გამგეობის სადგომში ამა 1890 წლის მაისის ცამეტს დღეს თერმეტს საათზედ.

საზოგადო კრების განსახილველი საგნები:

ა) განხილვა და დამტკიცება ბანკის მოქმედების ანგარიშისა 1889 წლისა.

ბ) განხილვა და დამტკიცება ბანკის სარგო-აღრიცხვისა ამ 1890 წლისა.

გ) განაწილება ბანკის მოგებისა, რომელიც გადადებულია საზოგადო საქმეთა დასაკმაყოფილებლად.

დ) მოსსენება ზედამხედველის კომიტეტისა ამიერ, თუ როგორ შესრულებულ იქმნენ გასულის წლის საზოგადო კრების გასაჩენნი.

ე) მიღება ბანკში გირაოდ საუკეთესო ოქროს მამულებისა.

ვ) შეგვლა და დამტკება ზოგიერთის ბანკის წესდების §§.

ზ) საგანგებო კომისიის მოსსენება საზოგადო სასწავლებლის თანაბაზედ.

ᲗᲐ) აღრჩევა რიგით კომისასხელულთ მაგიერ: ბანკის გამგეობის თავმჯდომარისა, ზედამხედველის კომიტეტის ორთა წევრთა და გამგეობის წევრის ერთის მოადგილისა (კანდიდატი). (1—1)

ფელეტონი

ფშაველთა და ფშაველები

(საერო და საეკლესიო ღვისასწაულები)

ფშაველებს, როგორც თავიანთ საერო ხატებში, ისე ეკლესიაში ღვთის ეედრება აუცილებელ საჭიროებად მიაჩნიათ. სალოცავი ალაგი და თვით ლოცვა-ვედრებაც ორ გვარია და ამის გამო ორ გვარიეკი ღვისასწაულებიც: საეკლესიო და საერო, ანუ, ფშაეურად რომ ეთქვათ „ხატობა“, „ღვიბობა“, „ჯვარობა“, ფშაველის სალოცავისა.

ფშაველისათვის ისეთი თემობრივი მნიშვნელობა არა აქვს ეკლესიას, როგორც მათს ხატებს. ხატი და მისი ღრმა თემსაკეშრებს, ხოლო ეკლესია, ფშაველის აზრით, კერძო სოფლის საკუთრებაა. ის ყველა ქრისტიანის კაცისთვის კარ-ღია უნდა იყოს და იმისთვის განსაკუთრებული მოვალეობით დატვირთული არაენ არ უნდა იყვეს. ფშაველის აზრით, ოღონდ ეზიაროს-კი ფშაველი დიდ-მარხეაში, ფშაველის ეკლესიაში ეზიარება ფშაველი, თუ ინგილოების ეკლესიაში შორაქიდგან—სულ ერთია მისთვის, ღმერთი „არას ჩაუხედაეს“ ამ შემთხვევაში და განსხვავებას არაფერს უპოვის, რადგან ეკლესია ყველგან ერთი და იგივე ეკლესიაა. სულ სხვაა მათი ხატებთან დამოკიდებულება. სხვისა ხატი ძალიან გულ-მხურვალედაც რომ ილოცოს ფშაველმა, თავისი ხატი ამას არ „გაუთვლის“ და მისი ლოცავ-ვედრება ფშაველს ისევ მოუშორებელ ეალად დარჩება, თუნდაც რომ მისი სალოცავი და სხვაგან ნალოცი სხვის ხატი ერთი და იგივე ზმნდანი იყოს. მაგალითად, გოგოლაურის თემის კაცმა, რომელიც სათემო ხატად წმინდა გიორგის ლოცულობს, რომ ილოცოს კახეთში თეთრი გიორგი, ის მაინც მოეალე რჩება, თავისი სათემო წმინდა გიორგიც ილოცოს, მას მსხვერპლის შეწირვა, ლოცვა-ვედრება და სანთლის ანთებაც არ დაუგეიანოს იმ ანგარიშით, რომ სამაგიეროდ თეთრი გიორგი, ან სხვაგან, სადმე წმინდა გიორგი ილოცეთ. ასეა სხვა თემებშიაც. თავის მიწა წყალში ღვთისაგან ერთხელ მინიჭებულის სალოცავის მაგიერობას ფშაველის აზრით მას სხვა ვერ გაუწევს. საეკლესიო ღვისასწაულის გადახდა-კი სულ ერთია, სადაც უნდა მოხდეს, და იმასაც არაენ მიჰხვდავს, თუ ვის ეკუთვნის ეკლესია. თუმცა ფშაველის ეკლესიებში „საუფლო“ ღვეს მარტო ადგილობრივ ეკლესიის მრევლი იყოს თავისა განგებ, მაგრამ ღვისასწაულზედ დასწრებისა და მონაწილეობის მიღების ნება გარეშე კაცსაც აქვს. ამ შემთხვევაში მას თავის სოფლის ეკლესია «არაფერს მიზეს» არ აძლევს.

მიზეზს მიცემა, საეკლესიო და მსხვერპლის შესაწირავად ხატისგან ფშაველის მიწოდება უფრო მკითხაეის საშუალებითა ხდება, ეკლესიასა-კი მკითხაეი თავისის მკითხაობით ან სულ არ ეხება და თუ შეეხება, იმოდენად-კი ეერა, რომ საეკლესიო ღვისასწაულეს მრევლის ეკლესიაში საზოგადოდ რაიმე განსაკუთრებული ფერი დასდოს შესამჩნეევად ან განგებ რაიმე ღვისასწაული გამოიწვიოს, როგორც ამას მოახდენს ხოლმე ფშაველის სალოცავებში. მკითხავს შეუძლიან ფშაველის სალოცავში განგებ მოახდინოს ღვისასწაული საზოგადო ანუ კერძო ოჯახისთვის, თუ ხალხის ცხოერებაში ან კერძო ოჯახში რაიმე ხელზედ დასახვეე ნიშანსა ჰხედავს ღვთის წყრომისას, რომლის გამო ხალხს ის უფრო ადვილად დაუჯერებს და დაეყოლიებს. საამისო მიზეზებია ხალხისათვის: გადამდები ავადმყოფობა, მოუსავლობა, გოლეა, ხანგრძლივი წვიმა და საკონლის ჭირი; კერძო ოჯახისათვის: ოჯახის წევრთა ხშირი და ხანგრძლივი ავადმყოფობა და საქონლის გახშირებული, წვრილ-წვრილი «ზარალი». ამ ნაირ შემთხვევაში მთელი სოფელი ანუ კერძო ოჯახი, მკითხაეის ჩაგონებით და ხშირად თავის მოსაზრებითაც, „უდღეობა ღღეს“ (ისეთს ღღეში, როცა სალოცავის ღღეობა, „ჯვარობა“ არაა) მიდის სალოცავად, მიიწვევს ორიოდე კაცსა და ხვეის ბერს ადგილის ლეგა-ხატში, ან სხვა სალოცავში და „სამღეთოს“ გადაიხდის, დაუკლაეს ერთს საკლავს ცხვარს, ან ხბოსა, მოაბთე ბინებს სანთელს, შეეეედრება ხატღმერთს და დაეშვალობებინება ხვეის ბერს, გამოსთხოეს მისის პირით ხატს შეელასა, რომ მოაშოროს ქრისტიანთ მათ დასასჯელად მოელენილი უბედურება, რის მიზეზითაც მლოცველები სალოცავის კარს პირ-ოფლიანები შეერილან საეედრებად და სხვ.

საეკლესიო ღვისასწაულებში ფშაველს უფრო მეტად სწამს, ღვთის საეედრებელ ღვისასწაულებად მიჩნეია და ეკლესიაში ლოცულობს შემდეგ «საუფლო ღვეებში»: შობას, ნათლი-ღვასა («განცხადება»), აღდგომას, ამაღლებას, მარიამობას, ხარების ღვეს და ენების კვირას. დიდ-მარხეაში ეზიარებიან უფრო მოხუცებულები. სხვა ღროს ფშაველი ეკლესიაში იშვიათად დაიარება, თუმცა-კი უქმობით თითქმის ყველა ქრისტიანულ უქმესა „უქმობს“. შობა - აღდგომას და ბზობას ყველა ახალის მიცვალებულის «პატრონი» მოეალეა ეკლესიაში ილოცოს და მიცვალებულის სულის საცხონებლად მსხვერპლი შეწიროს. შობასა და აღდგომას ისინი დაჰკლაეენ მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად ცხვარსა, ხოლო ბზობას „გაპრეეენებენ“ თაგზს. ამ მსხვერპლის შეწირვას ფშაეურად მიცვალებულის «სულის სახსარი» ჰქვია. ფშაველის აზრით „სულის ახსნის“ წეს - აეურულებელ მიცვალებულის სული საიქოს დატუსაღებულია თავის საიქოს ცოდვებისაგან და მას ამ მდგომარეობიდგან მხოლოდ სულის სახსარი მსხვერპლი გამოიყვანს. რადგანაც მარხეაში ცხერის დაკლა არ შეიძლება, ყველა მიცვალებულის ნათესავი, რომელიც მარხეაში გადაცელილა, მოვალეა მარხეის გახსნისთანავე მიცვალებულს ეს წესი აეურულოს და ამ მსხვერპლის ღვიძლით

ახალი ამბავი

*** ბანკის საზოგადო კრებაზე 15 აპრილს საუბარი გაიმართა დიეიდენდის თაობაზე და იმის შესახებ, რომ თუ შესაძლოა, მალე მოჰშორდეს ეალი არწრუნისეულს ქარავასლას, რომელიც ბანკს დარჩა საკუთრებად. გრძელის საუბარის შემდეგ დიეიდენდის შესახებ დადგენილ იქმნა საკენჭოდ კითხეა: დარჩეს დიეიდენდი, თუ მოიისპოს. რადგანაც ამ საგანს უნდა მოჰყეეს წესდების შეცვლა (§ 89) და წესდების ძალითეე, რაკი შეცვლაზეა საუბარი, უსათუოდ კრების ორმა მესამედმა წილმა უნდა გადასწყეეტოს საქმე, თავმჯდომარემ გამოუცხადა ეს წესი კრებას. კრებამ კენჭი უყარა ამ საგანს და ორი მესამედი ხმა არ შესდგა, რადგანაც დიეიდენდის მომხრენი აღმოჩნდნენ 87 და წინააღმდეგნი 166 ხმა, ესე იგი ორ მესამედს დააკლდა რეა ხმა. გამგეობამ და სხვათა მოსამსახურეთა ამ კენჭის ყრაში მონაწილეობა არ მიიღეს. შესახებ ქარავასლისა დადგენილ იქმნა: ამ ქარავასლაზედ დარჩენილ ეალის მოსაშორებლად განჩენილ იქმნას, რომ ყოველს წელიწადს ბანკის მოგებიდამ ინიშნებოდეს ამ ეალის გადასახდელი ფული და გამგეობამ ზედამხედველ კომიტეტთან ერთად ყოველ წლიე წარმოუდგინოს კრებას, რამდენი ფულია შესაძლო გადიდოს ხოლმე ამ ეალის მოსაშორებლად მოგებიდამო. სხვა საქმეები გადიდო მეორე დღისათვის.

მეორე ღღეს, 16 აპრილს, ზედამხედველმა კომიტეტმა წაიკითხა პროტოკოლი და წაკითხვის დროს შენიშნულ იქმნა ზოგიერთის წეერისაგან, რომ შესახებ ქარავასლაზე არსებულ ეალისა პროტოკოლი ისე არ არის შემდგარი, რადგან გუშინ დადგენილ იქმნა, რომ შეიდის წლის განმავლობაში ოთხ-ოთხი ათასი თუმანი წელიწადში ამ ეალის მოსაშორებლად გადადებულ იქმნასო. ასტყდა ამაზე ლაპარაკი და ბოლოს იმითი გათავდა, რომ როგორც პროტოკოლშია მოხსენებული, ისეე ისე დარჩესო.

შემეე ამისა ჩამოვარდა საუბარი მასზედ, რომ გუშინდელ კრებაზე არ შესდგა წესდების მოთხოვნილებისამებრ ორი მესამედი რიცხეი მოელის კრების ხმისა და ამის გამო დიეიდენდი დარჩა, მაგრამ ღღეს ყოველთ უწინარეს საკიროა, გაისინჯოს § 89 და მუხლი დიეიდენდის თაობაზედ შეიცვალოს თუ არა. კრებამ ერთ-ხმივ გადასწყეიტა, რომ შეიცვალოსო. ამ განაჩენის გამოცხადების მერმედ კრებას ეკითხა, როგორ და რა გვარად გსურთ შეიცვალოსო. გრძელის საუბარის შემდეგ დადგენილ იქმნა, რომ კრებაში ამ საგანზე სამი აზრი წარმოითქვეთ: ერთი ზედამხედველ კომიტეტისა, რომ დარჩეს იგივე დიეიდენდი რაც ეჭლია, მინამ ჯამაგირები გაუორკეცდებათ გამგეობას და დამფასებელ კომისიას, და რაკი გაუორკეცდებათ, მაშინ გამგეობას დანარჩენიდამ ხამი პროცენტი მიეცეს და დამფასებელ კომისიას ᲗᲠᲐᲛᲘ პროცენტ ნახეეარი. დანარჩენს მოსამსახურეებს უწინდელებრ მიეცეთ დიეიდენდიო. რაც ამ გზით ძარს დარჩება, ის მიემატოს საზოგადო საქმეებისათვის გადასადგ ფულსაო. მეორე ის აზრი იყო, რომ ეხლანდელის დიეიდენდის ნახეეარი დარჩესო, ესე იგი, ოცის პროცენტის მაგიერ ათი პროცენტი მიეცეთო. იმ დროამდე, ვიდრე ჯამაგირები გაუორკეცდება ბანკში მოსამსახურეებს, და მას შემდეგ მოსაბოლო იქმნასო. მესამე აზრი ის იყო, რომ, ოცის მაგიერ, ათი პროცენტი დარჩეს სამუდამოდაო, იმისდა მიუხედავად რამდენიც უნდა, შესდგეს ამ გზით ჯამაგირიო.

ამ სამსაეე აზრს უყარეს კენჭი და აღმოჩნდა: ზედამხედველ კომიტეტის და გამგეობის აზრს ამოუეიდა თეთრი კენჭი 74 და შაეი 182, მეორე აზრს—217 თეთრი და 39 შაეი და მესამეს—82 თეთრი და 174 შაეი. ამ სახით დიეიდენდი დარჩა ისე, რომ ოცის მაგიერ ათი პროცენტი დარჩეს, ხუთი გამგეობისათეის და ხუთი დანარჩენ მოსამსახურეებისათეის იმ პირობით, რომ, როცა ამ გზით ჯამაგირები გაუორკეცდებათ, დიეიდენდი მოისპოს და, რაც ამას ფული მორჩება, საზოგადო საქმეებს მოხმარდეს. დანარჩენ საქმეებისათეის კრება გადიდო 16 აპრილსაეე საღამოს 6 საათისათეის.

*** ტფილისის სამღვდელოების ახალი ბლაღოჩინი მ. სოლომონ შოშაშეილი ძალიან ცდილობს ეკლესიების გაუმჯობესობა და ხშირადაც ჰმართავს სამღვდელოების კრებას ყოველ ნაირ საეკლესიო საქმეებზედ მოსალაპარაკებლად. პირველ კრებაზედ ბლაღოჩინმა აუწყნა მღვდლებს, თუ რამდენად საჭიროა, ყველა ეკლესიის დიაკვანმა იცოდეს კარგი გალობა, რომ ეკლესიაში ცუდის გალობით მლოცავთ სასოება არ დაეკარგოთო. ეს აზრი ბლაღოჩინისა მღვდლებმა მოიწონეს და დაეალეს მღ. ეასილ კარბელაშეილს, ესწავლებინა დიაკენებისათეის გალობა და გასამაღლებას, მარიამობას, ხარების ღღეს და ენების კვირას. დიდ-მარხეაში ეზიარებიან უფრო მოხუცებულები. სხვა ღროს ფშაველი ეკლესიაში იშვიათად დაიარება, თუმცა-კი უქმობით თითქმის ყველა ქრისტიანულ უქმესა „უქმობს“. შობა - აღდგომას და ბზობას ყველა ახალის მიცვალებულის «პატრონი» მოეალეა ეკლესიაში ილოცოს და მიცვალებულის სულის საცხონებლად მსხვერპლი შეწიროს. შობასა და აღდგომას ისინი დაჰკლაეენ მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად ცხვარსა, ხოლო ბზობას „გაპრეეენებენ“ თაგზს. ამ მსხვერპლის შეწირვას ფშაეურად მიცვალებულის «სულის სახსარი» ჰქვია. ფშაველის აზრით „სულის ახსნის“ წეს - აეურულებელ მიცვალებულის სული საიქოს დატუსაღებულია თავის საიქოს ცოდვებისაგან და მას ამ მდგომარეობიდგან მხოლოდ სულის სახსარი მსხვერპლი გამოიყვანს. რადგანაც მარხეაში ცხერის დაკლა არ შეიძლება, ყველა მიცვალებულის ნათესავი, რომელიც მარხეაში გადაცელილა, მოვალეა მარხეის გახსნისთანავე მიცვალებულს ეს წესი აეურულოს და ამ მსხვერპლის ღვიძლით

მრჯელოდ დიაკენებისაგან თთვეში თითო მანეთი ეღო.. ეგზარხოსმა უკვე ნება დართო და ახლა დიაკენები იკრიბებიან აეღსბრის წმინდა მარინეს სამრეველო სკოლაში ოთხშაბათობითა და პარასკეობით, საღამოს შვიდს საათზედ, და იქ მ. ეასილ კარბელაშვილი ასწავლის გალობას. გარეშეთაც ეისაც ჰსურს გალობა ისწავლოს, შეუძლიან იაროს დანიშნულს დროს... არ იქნება ურიგო, სხვა ძმებმაც მიჰბაძონ მ. ეასილ კარბელაშვილს, თავეანთს საბლაღიჩინოშიაც შეჰკრიბონ დიაკენები და ასწავლონ რიგიანი გალობა. ძმანი კარბელაშვილნი მღვდლები არიან სხვა-და-სხვა ადგილს: კახეთსა, ქართლსა და ტფილისში. თუ განსეენებული მათი მამა მარტო ერთი კაცი სცდილობდა ყველგან გაეერცელებინა გალობა, ახლა რომ შვილები ყველა კუთხეში არიან და მათ უფრო ადვილად განახორციელებენ მამის აზრს.

*** შაბათს საღამოს, 14 აპრილს, იყო წლიური კრება „ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოებისა“, რომელიც დაარსებულია შეუძლებელ მოსწავლეთა შემწეობისათვის და რომელსაც აქეს გამართული ესრედ-წოდებული ტფილისის საოთავად-აზნაურო სკოლა. ანგარიშის წაკითხვის შემდეგ ლაპარაკი ჩამოეარდა მესამე პროგიმნაზიელის კლასის ხელ-ახლად გამართვის თაობაზე. ამ საგანს კენჭი უყარეს და წინადადება მესამე საპროგიმნაზიო კლასის მომატებისა ხმის უმეტესობით უარყოფილ იქმნა.

*** ამიერ-კავკასიის დედათა ინსტიტუტი აცხადებს, რომ ოროშაბათს, 23 აპრილს, დილის 12 საათზედ, იქნება ზილის ყრა ერთის სახელმწიფო ეაკანსიაზედ, რომელიც ეხლა განთავისუფლდა აქაურ ობოლ ქალიშვილთათვისაო.

*** უკვე გამოსულა ცალკე წიგნად ბროშურა პ. სემიონოვისა: О поворотѣ Аму-Дарьи въ Каспійское море.

*** კვირას, აპრილის 15, ნაშუადღეეის ოთხ საათის ნახევარზე, ტფილისის რკინის გზის სადგურის მახლობლად მოიხმა უეცრად ხტენა და საშინელი ხმით ყვირილი „გარადაეოო“. ერთის ქუჩიდამ მეორეზედ გამორბოდა ერთი ეიღაც ქუდ-მოხდილი რუსი და ღრიალებდა: „უშველეთ: თორემ კაცი მოჰკლესო!“ გაეიდა თითქმის ოცი წუთი, მაგრამ გარადაეოო არსად სჩანდა. კაცი ისევ მოჩუხუბართაკენ გაექანა და ხალხს უთხრა, რომ ღვთის გულისთვის, მოსძებნეთ „გარადაეოო“ და ღროზედ მომაშველეთო. ხალხი გაიქცა მოჩუხუბრებისაკენ, შემოერტყა გარშემო, მაგრამ ეერაეინ-კი გაიგო, თუ რაზედ მოსელოდათ ჩუხები ორს ევროპიულად ჩაცმულ ახალგაზდა კაცს. ერთი სრულებით უნენებლად და ამაყად იდგა ბალკონის მოაჯირზედ და [illegible] ულ ტ მოღალულ-მოქანცული ცემისაგან იჯდა სკამზედ და ჩამოსდიოდა სისხლი თქრიალით. ხელში ოაღაც ეწიგნი ეპირა და ხმას არაეისა სცემდა. მიზეზი ჯერ ეერაეინ გაიგო. დამნაშავე პოლიციაში წაიყვანეს.

*** ჩვენ მივიღეთ სოფ. ხოლედამ იქ შეგროვილი თ. ქაიხოსრო ჯაეახიშვილის თაოსნობით 9 მან. ფული განსეენებულის დ. ზ. ბაქრაძის ფონდის სასარგებლოდ. ფული შეუწირავეთ: კნ. მარ. ჯაეახიშვილისას—3 მან., ნინა მაკაერაინისას—3 მან., თ. ქაიხოსრო ჯაეახიშვილისა 2 მან., ძმათა იოსებ ნინიეა-ივანეთაგან—1 მ. სულ 9 მან. იყო დღემდე 614 მან. ამიანად არის 623 მან.

*** 14 ამ თთვეს დაბა სურამში დღისით, სამ საათზე, რკინის გზის სადგურის მახლობლად გაეჩენდა ცეცხლი ერთის სახლს და მთელი შენობა ისე დაიწვა და დაიბუგა, რომ ნატამალიც აღარ გადარჩენილა. ეს შენობა ხისა იყო და ეკუთვნოდა მღვდელს მამა ბერიძეს. აი როგორ და რა ნაირად გაუჩნდა სახლს ცეცხლი: მამა ბერიძეს სახლში ეყენა მდგმურებად ბერძნები. ბერძნებს მუდამ ცეცხლი საეკკლესიო. ეს დღე ყველა ოჯახისთვის სამღვთო დღეა და ყველა სიხარულითია და სასოებით ეგებება.

საახალწლო სამზადისს ფშაველი წინადღითვე შეუდგება. ამ დღეს უწოდებს „ლიტანია“ დღესა და საახალწლო სამზადისის დღეა. ლიტანია დღეს დილასადილამდ უნდა დასაუფთაოს სახლი, ჩამოწმინდოს ჭერი, დარეცხოს კარგა ჯამ-ჭურჭელი და საზოგადოდ ახალ წელიწადს ყველა აეეჯეულობა სახლისა სუფთად დაახეედროს, რომ ახალწლის უსუფთაოდ დახვედრისაგან ჯალაბობას უსუფთაობა არ „დაეკეებოს“. ნიშნად ოჯახის წარმატებისა და აღორძინების თხოვნისა, კარის ბეჭზედ ნეღლი ხის ნეკრიანი ტოტები უნდა შეაწყონ ლიტანია საღამოსეე ახალ-წლის მისაგებებლად. ოჯახს ამ დღისთვის უეჭველად ნაშოები უნდა ჰქონდეს ხორცი, რომ დილასადილამდ ვახშმად მოუხარშოს; ლიტანია დღეს ოჯახს ქვაბ-შემოუკიდებელი საკიდელი არ დარჩეს და ამის გამო ოჯახს ბარაქა არ გამოელიოს. შეძლებული ფშაველი მოვალეა ამ დღესვე მიაწოდოს ღარიბ მეზობელს სალიტანიო და საახალწლო ხორაგი. ღარიბ მეზობლად ამ შემთხვევაში იგულისხმება უფრო ობოლ-ქერიეი „დიაც-ყმაწვილი“, ენთოთ და ლაზათიანადაც ახურებდნენ ხოლმე რკინის ღუმელს. სახლი ყვერით იყო დახურული და ბოლი პირდაპირ ყვავრსა ჰხვდებოდა. ყვავრი მეტის-მეტად გაფიცხდა, ეეღარ გაუძლო ქვემოდგან ცეცხლის ძალას და ზემოდამ კიდეე მზის მზურვალე სხივებს და გაუზნდა ცეცხლი სახლს ზედ შეუგულ ალაგას. მოგროდა საჩქაროზედ ხალხი, მაგრამ გაძლიერებული ცეცხლი ეეღარაფრით ჩაანელეს და მეცადინეობამ ტყუილად ჩაუარათ. არა ნაკლები უბედურება ეღოდა ახალ-მახლო მდგომარე მეზობლის სახლებს. პატრონები მარჯვედ ასხაედნენ გასურებულს ყვავრს წყალს. დაზარალდა მხოლოდ მღვდელი ბერიძე.

*** ქ. ფოთი: აპრილის თორმეტს, დილითა, გათენებისას, ერთი [illegible] ტერიალდა ატრიალდა აქ, ფოთის პირზედ, აქაურ სამოქალაქო სასატიმროს ეგერდით: ცეცხლი მოეკიდა ქერეჩოღლისა და ღოლიძეს ხის ნამშრალს და სამი ოთხის საათის განმაელობაში ეეებერთელა შენობა საძირკელამდის სულ ერთბაშად დაიწვა. შენობანი, სადაც რამდენიმე დუქანი იყო მოთავსებული, როგორც ზოგიერთნი აფასებენ, ორასი თუმანი მეტი ღირდაო. შენობა, არც ქერეჩოღლისა, არც ღოღიძესი, დაზღეეული არ ყოფილა. დამწვარს შენობებში ყაეანხანები იყო გამართული და შიგ ოცი ორმოცი მუშა იღგა ყოველ ღამეს ამ ღამეს საწყალი ქერეჩოღლი ფოთში არ იყო და, არვინ იცის, ვის მოჰკიდებს ხელსა და ეის დაადებს ბრალს. პოლიციას რომ ადრე გაეგო, ეგვე ეშველა რამე, მით უფრო, რომ ამ დღეს ქარი არა ჰქროდა. ცეცხლი ყველაზედ წინ ეიღაც მენაეეს, რიონით ნაეით მიმავალ [illegible] ტ ბენეისაკენ, შეეფინა, ძალინარის კიდეზედ მოეყენებინა ნაეი და მოერთო საშინელი ყვირილი. რომ მენაეეს ამ დროს არ გაეელო შენობისაკენ, ადვილად შესაძლებელი იყო, ის ოცი-ორმოცი მუშა თათარი კაცი ცეცხლის მსხვერპლი შექმნილიყო.

*** იქადამგე: ფოთში ამ ხანად

მიცალებულის ყველა ნათესა

ინსტიტუტი ერთი, წმინდა ნინოს სასწავლებელი გიმნაზიის უფლებით ერთი, საოსტატო სემინარია ოთხი, პირველ-დაწყებითი სასწავლებელი ერთი, საქალაქო სასწავლებელი ხუთი, საქალაქო პირველ-დაწყებითი სასწავლებელი 4, პირველ-დაწყებითი სასოფლო სკოლა 10, სხვა და-სხვა საქველ-მოქმედო საზოგადოების სკოლა ხუთი, სკოლები, რომელსაც ინახავს თავის ხარჯით ტფილისი: პირველ-დაწყებითი 7, სახელოსნო ერთი; სასოფლო სკოლები, რომელსაც ინახავენ თავიანთ-ს ხარჯით სოფლის საზოგადოებანი, 73, სამ-ეკლო სკოლები 89, კერძო სასწავლებლები 40. სახიდრო სამინისტროს უწყებისა: კადეტის კორპუსი, საიუნკრო სასწავლებელი და საფელდშერო სკოლა თითო. შინაგან საქმეთა სამინისტროს აქვს ერთი საფელდშერო სკოლა. გზათა სამინისტრო ინახავს ერთს სკოლას (желѣзно - дорожное училище). სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროსი—საბაღოსნოს სკოლა. იმპერატორიცა მარიამის უწყებისა: ამიერკავკასიის საქალებო ინსტიტუტი. სასულიერო უწყებისა: სასულიერო სემინარია, სასულიერო სასწავლებელი სამი, საქალაქო ეპარხიალური სასწავლებელი ერთი და სამრევლო სკოლები 12. ქრისტიანობის აღმადგენელ საზოგადოებას აქვს ექვსი სასწავლებელი და სომეხთა სასულიერო უწყებას ერთი სემინარია.

სასწავლებლების რიცხვი რომ შეადაროთ ტფილისის გუბერნიის მკვიდრთან, დაეინახავთ, რომ თითო სასწავლებელზე მოდა 2,847 სული და ერთი მოსწავლე-კი 37 სულზე. მოსწავლე ქალების რიცხვი თითქმის ერთი სამად ნაკლებია მოსწავლე ყმაწვილებზე.

ეროვნობით მოსწავლეები იყვნენ: რუსები—4,041, ე. ი. 18%; ქართველები—7,245, ე. ი. 34%; სომხები—7575, ე. ი. 34%; თათრები 817, ე. ი. 4% და თუშები და ფშაველი.

ჩამბალობით: თავად - აზნაურნი 4,315, სასულიერო წოდებისა 1353, მოქალაქენი 6,845, სოფლელნი 8,875, უცხოელნი 69.

მთლად გუბერნიაში ითვლება 26,000 სული თავად-აზნაური (ბეგებიც ამ რიცხვში ურევიან), 5,600 სასულიერო წოდებისა, მოქალაქენი—138,000 და სოფლელნი—631,300 სული. მაშასადამე, ექვს თავად-აზნაურში მზოლოდ ერთი სწავლობს, სასულიერო წოდებიდან ერთი მოსწავლე მოდის 4 სულზედ, მოქალაქეთაგან სწავლობს ერთი ოც სულზედ და სოფლელთაგან-კი ერთი 72 სულზედ.

აქ მოყვანილ ციფრებიდგანა სჩანს, რომ ყველაზედ ბევრი მოსწავლე ჰყავთ სომხებს. თუ მიეიღებთ მხედველობაში, რომ სომეხი რიცხვი გუბერნიაში რეაჯერ ნაკლებია ქართველებზე, მაშინ სრულიად ცხადი იქნება, თუ რამდენად ჩამოერჩენილ-ეარ სომეხს სწავლა განათლებაში.

სასწავლებლების შესახებად მთავრობა ჰხარჯავს წელიწადში 820,521 მან., ქალაქები—43,810 მან., სოფლები 3,910 მან., საქველ-მოქმედო საზოგადოებანი 60,897 მან., შეგირდებისგან აღებული ფული უდრის 28,353 მან., მონასტრები იძლევიან 80,094 მან., თავად - აზნაურობა 25,728 მან., სხვა-და-სხვა შემოსავალი 7,000 მან. და კერძო კაცთაგან შემოწირული ფული წელიწადში 104,460 მანეთს.

მთელს გუბერნიაში სწავლა-განათლების საქმეზე იხარჯება სულ 1,178,359 მან. იმ ფულს გარდა, რომელსაც ხარჯავენ ერთი და მუსულმანები თავიანთ პირველ დაწყებით სკოლებზე. ამას გარდა სასულიერო წოდება ჰხარჯავს წელიწადში 143,982 მანეთს.

მაშასადამე, სწავლა - განათლების საქმეზე ყველაზე ბევრს ჰხარჯავს მთავრობა, იგი შეადგენს ორ მესამედს მთელის ხარჯისას. მოსწავლეთა ეროვნობა რომ ავიღოთ, პირველი ადგილი უჭირავთ ს ომხებს, მეორე ქართველებს, მესამე რუსებს და შემდეგ სხვა ტომთ. წოდებათა შედარებით რომ ავიღოთ პირველი ადგილი უჭირავთ: სასულიერო წოდებას, მეორე თავად-აზნაურობას, მესამე მოქალაქეთა და უკანასკნელი რუსობას.

ა. ფრანგული

უცხოეთი

საფრანგეთი. კარნო კაბინეტზედ სოფრანგეთის სამხრეთად. მოიგზავნა რამდენსმე ფეიერტმენტს, ჩამოსდგა რამდენსმე ქალაქში და სხვათა შორის კორსიკაშიც მეც. პრეზიდენტი დიდის ამბით კანაღლეს დიონისს კოზიდელ. სოზოკადოებაში ბევრს დაპირებენ პრეზიდენტის მოგზაურობის გამო. უფრო კი ს

რეს დეპეშა მიუვიდა თურმე, შარტეფ-ჭეიმმს დანით გამოიღიდრო ყელი. მეორე წედოწყალს მეორეს ერგო თურმე წიდად თავის-მოკვლა და მეორე წდის ადგდომის მეორე დღესაც მოუვიდა თურმე თავმჯდომარეს ამბავი, რომ ამანაც ყელი გამოიდადრო. მესამე წედოწყალს მესამემ მოიკლა თურმე თავი და ეი ამდა თავმჯდომარეს შეუტყვია, რომ მეოთხე წევრმაც რევოლვერით მოიკლა თავი. ამ ამბავმა დიდი ადაფოთი ჩამოაგდო თურმე სოზოგადოებაში და მოქალაქეები ნამდვილს სდებენ ერთმანეთში, მოიკლავს თუ არა თავს 1891 წლის ადგდომის მეორე დღეს ჯერ კიდევ ცოცხალი წევრი და თავმჯდომარე თავის-მკვლელთა სოზოგადოებისა. მომეტებული ამ ეზრისაა თურმე, რომ უთოოდ მოიკლავს, თუ მთავრობამ არ დაუშვა და სიკეთეთ არ ამოაყოფინა თავი.

— მეტნაირი ვადგელი ამტკიცებს, რომ შუამინი ბეკელი თავისის შუამთ არ აუმდებაო. ბარდა ამისა ძლიერ-შუამიან ბეკელის შუამ სუსტ-შუამიანს ბეკელსა ჭ�და მეორესი-ი ბერაფერს აკლებს მორეულსო. ამ ბარმოაბის მიზეზი ის არისო, ამბობს ბედდელი, რომ შუამიანი ბეკელი, როდესაც იბინება, ცოტა-ოდენად ყოველთვის ბაიკარავს ხოდმე მარს და, მაშასადამე, ყოველთვის აუმდება ხოდმე ცოტად თუ ბერად თავი-სსაკ შუამთო. ამ ბერად ყოველი შუამიანი ბეკელი თავის შუამს ამ თავითვე მიჩეველია და არაფერად არ ამჩნევს. რაღა საკვირველია, რომ თავის შუამზე უფრო სუსტ შუამს ამაზედ ადვილად აიტანსო: ვისაც ერთის დროს ენინის დდეკეკა შეუძლიან, ამის ერთის ჭიქის დდეკეკა არ ბაუჭირდებაო. მაგრამ თუ ბეკელს სსკეულნი უფრო ძლიერი შუამი შეუშაბუნეთ, ვიდრე ამისი შუამია, მაშინ-კი მოკვდებაო: ვისაც ერთის სტაჭნის მეტი არ დაუდეკია, ის, რასაკვირველია, ერთის დოქს ვერ ბაუძლებსო და დათრეკებაო.

— ენინდ, როგორც ამბაობ, ისე ბერაფაშაც, ადამიანებიც ისე ოკდნენ ხოდმე ცხენებზე, როგორც მამაკაცები. მაგრამ ერთმა ბარმოაბამ შესცვალა ეს უფრო სასარგებლო და უფუნელი ჩვეულება. ინგლისის ადგილებში ანნა ბოლნი იყო, ძალიან უჭირდა კიცოცხალ ცხენზე ჯდომა და, ამიტომ, ბეკარზე ჯდომა დაიწყო. რადგანაც ამას ცალი ფეხი უფრო მოკლე ჭქონდა, შეჰფერადა კიდევ ეს სიტეველი, მაგრამ, მოგეხსენებათ, ქალებს მოდა ეუკართ და, სიუბედუროდ, ბოლნის ქალებმა-ი ანა, ფეხ-მარდლებაც ენჭბაბეს ადგილებს და მაგ, ანამც თუ ბერაფაში, ანამედ ამაზაშაც თანდათან ბრეკდება ეს ბეკარზედ ჯდომის მოდა. ეხლა თურმე ქალები ჭქმდებენენ ინგლისში, ისეკ ბეკლს ჩეულებას დაეუბრუნდეთ და დაესტოოთ ფრანდ საშაშარი და სხეულისათვის საზარდო ქალურად ცხენზე ჯდომაო. ბეკრი ინგლისელი ქალი კიდევ მიჰბრუნებია თურმე ბეკლს ენას.

დეპეშა

14 აპრილი

პეტერბურგი. ფინანსთა სამინისტრო აცხადებს, რომ ბაერცელებული ხმები, ეითომც გამოსცემენ ამ ცოტა ხანში ბილეთებს ახალის მოგებიანის სესხისას, ტყუილიაო.

„Гражданинъ“-ი იუწყება, რომ სამეკურნალო-დეპარტამენტს შეუშუშავებია პროექტი შესახებ იმისა, თუ რაოდენი ჯილდო უნდა აიღონ ექიმმამ ეიზიტებისთვის და საზოგადოდ იმ შემეწეობისათვის, რომელსაც ისინი უწევენ ავადმყოფთაო.

„Нов. Вр.“ იუწყება, რომ შუამდგომლობა ბუხარის მთავრობისა, რომ ბაკაუღლენე შემოჰქონდეთ საქონელი ბუხარაში კასპიისკენ შაეის ზღვის ნავთ-საყუდლებიდგან, არ შეუწყნარებიათ.

იგივე გაზეთი იუწყება, რომ მინისტრების კომიტეტს დაუმტკიცებია პროექტი წესდებულებისა სამეურნეო კომისიების შესახებ. ეს კომისიები შეიძლება დაარსდეს სათემო და საქალაქო გამგეობასთან, სამეურნეო საზოგადოებასთან და სხვა ამ ვვარ დაწესებულებასთან. ამ კომისიებს დაეკალებათ, ხელი შეუწყონ სამეურნეო მრეწველობას, განსაკუთრებით მეფუტკრეობას, ბაღოსნობას და ტყის მოვლას.

„С.-Пет. Вѣд.“-ი იუწყება, რომ მინისტრების კომიტეტს მიუცია წინადადება გზათა სამინისტროსთვის, რკინის გზებმა გაუწიონ დახმარება სხვადა-სხვა გამოფენათა გამმართველ საზოგადოებათაო.

„Свѣтъ“-ს გაუგონია, რომ გზათა სამინისტრო სთხოვს მინისტრების კომიტეტს, რათა ნება-დართულ იქმნას, ამ წელსვე დაიწყონ გაყვანა უსურიის რკინის გზისა.

ვენა. ქალაქ ბელოლიში ჯარებს უსროლიათ ტყვეთ გატეხილი თოფები მუშებისთვის, რომელნიც გაიფიცნენ და მუშობა აჩკეთეს. ამის გამო მთავრობა აცხადებს, რომ ჯარები მოიტანენ კანონიერად, რადგან რა-კი საქმე თოფის სროლაზედ მიეარდება, სროლა ტყეულ-უბრალოდ აღარ უნდა იყოსო.

ზანზიბარი. ემინ-ფაშა დიდ-ძალის რაზმით გაემზაერა ბოგამოიდგან შუაგულ აფრიკაში.

15 აპრილი

პეტერბურგი. ბოტკინის კათედრაზე ამოურჩეეიათ ეარშავის უნიეერსიტეტის პროფესორი პაპოეი.

„Гражданинъ“-ს გაუგონია, რომ ფინანსთა მინისტრი აპირებს შემოდგომაზე შემოიარაოს აზიის სამფლობელონი, ტაშკენტიდგან დაწყებულიო.

ლონდონი. სტენლი მოეიდა ლეეერში, ს